

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ประเทศไทยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมประมาณ 20,000 ครัวเรือน หรือคิดเป็นจำนวนเกษตรกรไม่น้อยกว่า 1.3 แสนคนที่พึ่งพาเศรษฐกิจอยู่กับรายได้จากการเลี้ยงโคนม การผลิตน้ำนมดิบของไทยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีการนำเข้าหางนมผงเพื่อชดเชยในส่วนของขาด แต่ในบางช่วงเวลาผลผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศก็ล้นตลาดโดยเฉพาะในช่วงปิดภาคเรียน เนื่องจากโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน ที่มีข้อกำหนดของผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่จะต้องใช้วัตถุดิบเป็นน้ำนมดิบทั้งหมด เป็นผลให้ผู้ผลิตมีความต้องการน้ำนมดิบในช่วงเวลาดังกล่าวสูง ในส่วนของตลาดนมพร้อมดื่มโดยทั่วไปไม่มีข้อกำหนดบังคับใช้น้ำนมดิบทั้งหมด จึงทำให้ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าหางนมผงมาใช้เป็นวัตถุดิบและสามารถทดแทนกันได้ ทั้งนี้การนำเข้าหางนมผงมาใช้ในการผลิตมีต้นทุนต่ำกว่า รัฐจึงมีนโยบายเพื่อคุ้มครองเกษตรกรในประเทศ ขณะเดียวกันจากการที่ไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก(WTO) จึงมีข้อตกลงการค้าสินค้าเกษตรให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศดำเนินการลดภาษีศุลกากร ปรับเปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร สินค้าเกษตรที่ไทยต้องเปิดตลาดภายใต้ระบบโควตามีจำนวน 23 รายการ มีสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนมคือ น้ำนมดิบ นมปรุงแต่ง และนมผงขาดมันเนย

ผลผลิตน้ำนมดิบของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันจำนวนโคนมมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนโคนมทั้งหมดประกอบไปด้วยลูกโค โครุ่น และแม่โคโดยมีสัดส่วนร้อยละ 55 30 และ 15 ตามลำดับ สำหรับการขยายตัวของปริมาณผลผลิตน้ำนมดิบมีอัตราสูงกว่าการเพิ่มจำนวนโคนมทั้งหมด แสดงว่าประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมของไทยมีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยที่อัตราการให้นมของแม่โคนมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นผลมาจากการปรับปรุงสูตรอาหารของแม่โคนมและมีการนำเข้าพันธุ์โคนมจากต่างประเทศด้วย

ในการแปรรูปน้ำนมดิบของประเทศไทยเกือบทั้งหมดนำเข้าสู่การผลิตนมพร้อมดื่ม ซึ่งผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท นมสดพาสเจอร์ไรส์ นมสดสเตอริไรซ์ นมยูเอชที และน้ำนมดิบส่วนที่เหลือจะถูกนำเข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ ได้แก่ เนย

หางนมผง และเนยแข็ง ในส่วนของการบริโภคนมพร้อมดื่มของไทยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยที่การบริโภคนมพร้อมดื่มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และลดลงช่วงหลังปี พ.ศ. 2540 เป็นมา เนื่องจากเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจจากการลอยตัวค่าเงินบาท และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2547 การบริโภคนมพร้อมดื่มเริ่มเพิ่มสูงขึ้น ด้านการผลิตนมพร้อมดื่มมีแนวโน้มเช่นเดียวกับการบริโภคนมพร้อมดื่ม เมื่อคิดเป็นอัตราการขยายตัวของบริโภคของประชากรไทยของนมพร้อมดื่มต่อคนต่อปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การที่การบริโภคนมพร้อมดื่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น สาเหตุอย่างหนึ่งมาจากนโยบายการรณรงค์บริโภคนมและโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน

การนำเข้าหางนมผงของไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง ขึ้นอยู่กับความต้องการในประเทศ และผลผลิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมผลิตได้ ในปี พ.ศ. 2538 ไทยนำเข้าจากออสเตรเลีย สาธารณรัฐเช็ก ในสัดส่วนร้อยละ 25.06 และ 15.96 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2547 ปริมาณการนำเข้าหางนมผงของไทยมีแนวโน้มลดลง ไทยนำเข้าหางนมผงจากนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐเช็กในสัดส่วนร้อยละ 27.60 14.36 และ 10.21 ตามลำดับ การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมต่าง ๆ ของไทย มีการนำเข้านมและครีมเข้มข้น เดิมน้ำตาลหรือสารหวานอื่น ๆ ในสัดส่วนมากที่สุด โดยหางนมผงอยู่ในหมวดผลิตภัณฑ์นมนี้ด้วย โดยแนวโน้มการนำเข้าในหมวดนี้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง เนื่องจากผลผลิตในประเทศไม่สามารถตอบสนองต่อการขยายตัวของความต้องการได้

ด้านการส่งออกหางนมผงและผลิตภัณฑ์นม บางชนิดที่เป็นการส่งออกไปใหม่ (re-export) สินค้าส่งออกส่วนมากมีสภาพเป็นครีมหรือนมผง ในรูปของเหลวหรือขึ้น เดิมน้ำตาล เนยที่ได้จากนม นมข้นหวาน เป็นต้น และเป็นการส่งออกไปยังประเทศใกล้เคียง ปริมาณการส่งออกหางนมผงมีแนวโน้มไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการนำเข้า เนื่องจากการส่งออกหางนมผงส่วนหนึ่งที่ทำเป็นการส่งออกไปใหม่ (re-export)

ส่วนนโยบายการนำเข้าหางนมผง มีการเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 5 แม้ว่าอัตราภาษีตามข้อผูกพันขององค์การการค้าโลกจะกำหนดไว้ที่ร้อยละ 20 ก็ตาม ที่มีการเก็บต่ำกว่าข้อกำหนดขององค์การการค้าโลกเพื่อไม่ต้องการให้ผู้บริโภคต้องรับภาระในการซื้อนมพร้อมดื่มในราคาแพง แต่ถ้านำเข้าเกินกว่าที่รัฐบาลอนุมัติจะต้องจ่ายภาษีศุลกากรตามอัตราภาษีนอกโควตาร้อยละ 273.6 และ 216 ในปี พ.ศ. 2538 และ 2547 ตามลำดับ ทั้งนี้ปริมาณหางนมผงตามโควตามีแนวโน้มต่ำกว่าปริมาณที่รัฐบาลอนุมัติ และปริมาณการนำเข้าหางนมผงที่รัฐบาลอนุมัติมีแนวโน้มต่ำกว่าปริมาณนำเข้าจริง

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออุปทานการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศขึ้นอยู่กับราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา และจำนวนโคนมในประเทศไทย และเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของปริมาณผลผลิตน้ำมันดิบส่งเข้าโรงงานต่อราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรได้รับมีค่าเท่ากับ 0.7649 นั่นคือหากราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรได้รับเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณผลผลิตน้ำมันดิบส่งเข้าโรงงานจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่าราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรได้รับ และปัจจัยจำนวนโคนมมีทิศทางเดียวกับผลผลิตน้ำมันดิบส่งเข้าโรงงาน โดยที่ปัจจัยจำนวนโคนมเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตน้ำมันดิบมากกว่าปัจจัยราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าหางนมผง พบว่า ราคานำเข้าหางนมผง และปริมาณความต้องการการบริโภคนมพร้อมดื่ม เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าหางนมผง โดยค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าหางนมผงต่อราคาของไทย มีค่าความยืดหยุ่นน้อย คือมีค่าเท่ากับ 0.5154 ในกรณีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าหางนมผงจะน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคานำเข้าหางนมผง กล่าวคือ แม้ว่าราคานำเข้าหางนมผงของไทยเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณการนำเข้าหางนมผงจะลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และทำให้มูลค่าการนำเข้าหางนมผงรวมของไทยยังสูงอยู่ ทั้งนี้ปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐและอัตราภาณินำเข้าหางนมผงไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงของปริมาณการนำเข้าหางนมผง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคั้งนี้

จากการศึกษาการผลิต การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย พบข้อเสนอแนะคั้งนี้

1. ด้านการผลิตต้องมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเลี้ยงโคนมของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้โคนมมีประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันดิบในปริมาณที่สูงขึ้น รวมทั้งปรับปรุงวิธีการเลี้ยงเพื่อให้ต้นทุนการผลิตลดต่ำลง
2. ด้านนโยบายของรัฐ รัฐต้องคงนโยบายส่งเสริมการผลิตและนโยบายส่งเสริมการบริโภคน้ำมัน ส่งผลให้มีการใช้น้ำมันดิบในประเทศสำหรับการผลิตนมพร้อมดื่มและผลิตภัณฑ์นม

ซึ่งหากประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันดิบสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะสามารถลดหรือทดแทนการนำเข้าหางนมผงจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น

3. รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านเงินทุนแก่ผู้แปรรูปอุตสาหกรรมจากน้ำมันดิบให้มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินกิจการ

4. ด้านข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ประเทศไทยต้องเผชิญกับกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก ทำให้รัฐบาลต้องลดความคุ้มครองให้กับเกษตรกร โดยต้องใช้วิธีการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแทน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกษตรกรฟาร์มโคนมขนาดเล็กให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้มีความได้เปรียบในการผลิตน้ำมันดิบและมีศักยภาพในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม เป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยค่าความยืดหยุ่นในการอธิบายพฤติกรรมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ผู้ประกอบการการแปรรูปนมและผลิตภัณฑ์นมเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในการศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อให้ผลการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่านมและผลิตภัณฑ์นมในประเทศไทยอยู่ภายใต้การคุ้มครองเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม นโยบายของภาครัฐ และข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณา นโยบายต่าง ๆ โดยเฉพาะแนวโน้มที่ประเทศไทยจะต้องลดการอุดหนุนภายในประเทศ และปฏิบัติตามข้อตกลงองค์การการค้าโลก เพื่อผลการศึกษาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์เท่านั้น ซึ่งการศึกษาในครั้งต่อไปควรที่จะทำการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นม เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับทัศนคติทางด้านปัญหาการผลิตและการตลาด ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง